

Comparative Legilinguistics

vol. 31/2017

DOI : <http://dx.doi.org/10.14746/cl.2017.31.8>

Z NAJNOWSZYCH BADAŃ LEGILINGWISTYCZNYCH W POLSCE

Recenzja książki pt. *Methodology for Interlingual Comparison of Legal Terminology. Towards General Legilinguistic Translatology* Paulina Kozanecka, Aleksandra Matulewska i Paula Trzaskawka. 2017.. *Dissertationes legilinguisticae. Studies in Legilinguistics. Studies in Legal Language and Communication*. Tom 11. Poznań: Wydawnictwo Naukowe CONTACT. ISBN 978-83-65287-50-2. 180 stron

Recenzował **Artur Dariusz KUBACKI**

Instytut Neofilologii

Uniwersytet Pedagogiczny im. Komisji Edukacji Narodowej w
Krakowie

ul. Studencka 5, 31–116 Kraków

kubart@post.pl

W 2017 roku badacze z Instytutu Językoznawstwa Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu opublikowali w ramach serii wydawniczej *Dissertationes legilinguisticae* wyniki badań dotyczące zastosowania metody parametryzacji zaproponowanej przez Jerzego Bańczewskiego i Aleksandrę Matulewską (2012) oraz Aleksandrę Matulew-

ską (2013) w analizie ekwiwalencji terminów prawnych w dziedzinie prawa cywilnego materialnego i procesowego w odniesieniu do języka polskiego i innych języków. Badania obejmowały następujące pary językowe: polsko-angielską (Aleksandra Matulewska 2017), polsko-chińską (Joanna Grzybek i Fu Xin 2017), polsko-grecką (Karolina Gortych-Michalak 2017), polsko-hiszpańską (Joanna Nowak-Michalska 2017), polsko-szwedzką (Milena Hadryan 2017) oraz polsko-węgierską (Karolina Kaczmarek 2017) i były efektem projektu naukowego finansowanego przez Narodowe Centrum Nauki (Sonata Bis II – projekt numer NCN DEC-2012/07/E/HS2/00678)¹. Jak słusznie zauważa jedna z uczestniczek tego projektu, zastosowanie metody parametrycznej w tłumaczeniu prawnym pozwala na systematyczną konfrontację terminów języka źródłowego z ich potencjalnymi ekwiwalentami w języku docelowym. Metoda ta umożliwia także dokładne prześledzenie czynników, które tłumacz musi wziąć pod uwagę w procesie translacji, i w ten sposób pozwala zilustrować złożoność procesu przekładu tekstów prawnych (J. Nowak-Michalska 2017: 150–151).

Publikacja pod tytułem *Methodology for Interlingual Comparison of Legal Terminology. Towards General Legilinguistic Translatology* autorstwa Pauliny Kozaneckiej, Aleksandry Matulewskiej i Pauli Trzaskawki ukazała się drukiem w 2017 r. jako tom 11 w serii wydawniczej *Dissertationes legilinguisticae. Studies in Legilinguistics. Studies in Legal Language and Communication* w poznańskim Wydawnictwie Naukowym CONTACT². Stanowi ona kontynuację badań naukowych prof. Aleksandry Matulewskiej z Zakładu Legilingwistyki i Języków Specjalistycznych UAM w Poznaniu nad propozycją parametryzacji procesu przekładu prawniczego i jest tematycznie związana z wyżej wymienioną serią badań legilingwistycznych³. Była rekomendowana do druku przez Onorinę Botezat z Rumunii.

¹ Szczegółowy opis projektu badawczego znajduje się na stronie Zakładu Legilingwistyki i Języków Specjalistycznych UAM w Poznaniu – zob. http://lingualegis.amu.edu.pl/?page_id=204 (data dostępu 30.12.2017 r.).

² Kozanecka, Paulina, Aleksandra Matulewska i Paula Trzaskawka. 2017. *Methodology for Interlingual Comparison of Legal Terminology. Towards General Legilinguistic Translatology*. *Dissertationes legilinguisticae. Studies in Legilinguistics. Studies in Legal Language and Communication*. Tom 11. Poznań: Wydawnictwo Naukowe CONTACT.

³ Zob. recenzja monografii naukowej Aleksandry Matulewskiej: *Legilinguistic Translatology. A Parametric Approach to Legal Translation* (Linguistic Insights: Studies in 168

Praca składa się ze wstępu, pięciu rozdziałów, zakończenia, wykazu literatury, netografii i dwóch załączników. Liczy łącznie 180 stron.

We wstępie nakreślono cel publikacji, hipotezy i metody badawcze oraz korpus. Praca stanowi pod względem metodologicznym pogłębienie badań przedstawionych przez Aleksandrę Matulewską w monografii z 2013 roku.

W pierwszej części (tj. rozdziałach pierwszym i drugim) omówiono główne rodziny prawne, jakie prawnicy wyróżniają na potrzeby porównywania systemów prawnych. W rozdziale pierwszym dokonano rozróżnienia na kultury, tradycje i rodziny prawne, natomiast w rozdziale drugim szczegółowo omówiono typologie podziału na rodziny prawne dokonywane przez różnych autorów. Przedstawiono podział na rodzinę prawa germańskiego i romańskiego. Jednocześnie zwrócono uwagę na fakt, że podział ten ma niewielki wpływ na proces przekładu. Zarówno język niemiecki, jak i francuski mogą być traktowane jako języki wiodące dla systemów prawa kontynentalnego. Następnie opisano rodziny prawa wschodnioazjatyckiego ze szczególnym uwzględnieniem prawa japońskiego i chińskiego. W tym przypadku wskazano, że oba języki należy uznać za wiodące dla systemów prawa azjatyckiego, gdyż w wyniku rozwoju historycznego oba systemy prawne wywarły wpływ na systemy prawne innych państw azjatyckich. Omówiono także rodzinę prawa islamskiego i hinduskiego jako przykłady systemów, w których wyraźnie widoczne jest oddziaływanie religii. Wnikliwość analizy rodzin prawnych ze względu na możliwość wyłonienia języków wiodących dla przekładu przez język pośredni zasługuje na szczególną uwagę i rzeczywiście może przyczynić się do skrócenia dystansu translacyjnego.

W rozdziale trzecim w centrum zainteresowania Autorek znalazły się normy, jakie mają wpływ na proces przekładu. Zwrócono uwagę na normy językowe, prawne (w dwojakim sensie, tj. (1) podział na przepisy i normy obowiązujące w Polsce oraz (2) normy redagowania tekstów prawnych) oraz tłumaczeniowe, w tym wydawane przez instytucje normalizacyjne. Zarysowano także problem norm opracowanych dla tłumaczy przysięgłych, od ustawowych po *Kodeks tłumacza przysięgłego* (2011).

Rozdział czwarty zawiera opis technik zapewniania ekwiwalentów i ich dostosowania do potrzeb odbiorców przekładu prawniczego. W ostatnim, piątym rozdziale pracy, zreferowano problem relatywizacji przekładu i dostosowania techniki do potrzeb komunikacyjnych odbiorcy tekstu docelowego poprzez podejmowanie świadomych decyzji translatorskich.

We wnioskach wskazano na potencjalne możliwości wykorzystania metodologii badawczej do dalszych analiz w zakresie translatoologii legilingwistycznej ogólnej i szczegółowej.

Wyciągnięto także wnioski dotyczące podziału na rodziny prawne, który może być skutecznie wykorzystywany w procesie przekładu prawniczego i porównywania terminologii prawniczej dla celów konstruowania prawniczych słowników multilingwalnych przeznaczonych dla tłumaczy specjalistycznych. Co więcej, Autorki pracy skonstatowały, że oparcie się na językach wiodących dla danej rodziny prawnej może pozwolić na skrócenie dystansu translacyjnego.

Na szczególną pochwałę zasługuje propozycja wykorzystania metodologii do konstruowania elektronicznego, wielojęzycznego słownika prawniczego przeznaczonego dla tłumaczy specjalistycznych. Takie narzędzie pozwoli na porównywanie terminów ze względu na parametry konwergentne oraz komplementarne i niewątpliwie może pomóc tłumaczom w podejmowaniu świadomych decyzji translatorskich oraz w radzeniu sobie z różnymi problemami, począwszy od polisemii, a skończywszy na quasi-synonimii i częściowej ekwiwalencji lub braku ekwiwalentu w języku docelowym.

Praca jest oparta na rzetelnych podstawach metodologicznych. Podejście parametryczne jest systematyczne i ma ogromny potencjał badawczy. Zastosowanie metodologii parametryzacji pozwala na dokonywanie analizy tekstu źródłowego w sposób obiektywny. Wyniki badań są obiecujące i inspirujące, a pomysł wykorzystania metodologii do opracowania wielojęzycznego słownika prawniczego dla tłumaczy zasługuje na szczególne uznanie.

Monografia naukowa *Methodology for Interlingual Comparison of Legal Terminology. Towards General Legilinguistic Translatology* ma charakter pionierski w zakresie dalszego pogłębiania badań legilingwistycznych w Polsce i z tego powodu należy ją gorąco polecić szerokiemu gronu odbiorców zainteresowanych przekładem tekstów specjalistycznych z zakresu prawa.

Bibliografia

- Bańcerowski, Jerzy and Matulewska, Aleksandra. 2012. Towards the foundations of legilinguistic translatology. W: *Proces cywilny. Nauka – Kodyfikacja – Praktyka. Księga jubileuszowa dedykowana Profesorowi Feliksowi Zedlerowi*, red. Paweł Grzegorzczak, Krzysztof Knoppek and Marcin Walasik, 1225–1261. Warszawa: Wolters Kluwer Polska.
- Gortych-Michalak, Karolina. 2017. *In Search of Equivalents in Legal Translation: A Parametric Approach to the Comparison of Legal Terminology in Polish and Greek*. Dissertationes legilinguisticae. Studies in Legilinguistics. Studies in Legal Language and Communication. Tom 10. Poznań: Wydawnictwo Naukowe CONTACT.
- Grzybek, Joanna i Fu Xin. 2017. *Contrastive Parametric Study of Legal Terminology in Polish and English Application of Parametric Approach to Comparison of Legal Terminology between Polish and Chinese for Translation Purposes*. Dissertationes legilinguisticae. Studies in Legilinguistics. Studies in Legal Language and Communication. Tom 9. Poznań: Wydawnictwo Naukowe CONTACT.
- Hadryan, Milena. 2017. *Polish-Swedish Translation: A Parametric Approach to Comparison of Legal Terminology*. Dissertationes legilinguisticae. Studies in Legilinguistics. Studies in Legal Language and Communication. Tom 8. Poznań: Wydawnictwo Naukowe CONTACT.
- Kaczmarek, Karolina. 2017. *Investigating Equivalents in Polish-Hungarian Translation Contrastive Parametric Study of Legal Terminology*. Dissertationes legilinguisticae. Studies in Legilinguistics. Studies in Legal Language and Communication. Tom 6. Poznań: Wydawnictwo Naukowe CONTACT.
- Kierzkowska, Danuta, red. 2011. *Kodeks tłumacza przysięgłego z komentarzem 2011*. Warszawa: Translegis.
- Kozanecka, Paulina, Aleksandra Matulewska i Paula Trzaskawka. 2017. *Methodology for Interlingual Comparison of Legal Terminology. Towards General Legilinguistic Translatology*. Dissertationes legilinguisticae. Studies in Legilinguistics. Studies in Legal Language and Communication. Tom 11. Poznań: Wydawnictwo Naukowe CONTACT.

- Kubacki, Artur Dariusz. 2014. Aleksandra Matulewska: *Legilinguistic Translatology. A Parametric Approach to Legal Translation* (= Linguistic Insights: Studies in Language and Communication. Volume 171). Peter Lang, Bern 2013, 279 pages. [W:] Edward Białek, Tomasz Szymański, Witold Ucherek (red.): *Orbis Linguarum*, tom 41, 422–424. Wrocław–Dresden: Oficyna Wydawnicza ATUT & Neisse Verlag.
- Matulewska, Aleksandra. 2013. *Legilinguistic translatology: A parametric approach to legal translation*. Bern: Peter Lang.
- Matulewska, Aleksandra. 2017. *Contrastive parametric study of legal terminology in Polish and English*. Dissertationes legilinguisticae. Studies in Legilinguistics. Studies in Legal Language and Communication. Tom 5. Poznań: Wydawnictwo Naukowe CONTACT.
- Nowak-Michalska, Joanna. 2017. *Polish-Spanish Legal Translation: A Parametric Approach*. Dissertationes legilinguisticae. Studies in Legilinguistics. Studies in Legal Language and Communication. Tom 7. Poznań: Wydawnictwo Naukowe CONTACT.